

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको नगरसभामा प्रस्तुत हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आगामी आ.व.
२०८०/०८१को प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रम, बजेट

मिति : २०८०/०३/१०

सभा अध्यक्ष महोदय,

नेपाल राष्ट्रको ऐतिहासिक राज्य पुनःसंरचना पश्चात दोस्रो स्थानीय तह निर्वाचनबाट गठित हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको सम्मानित नगरसभामा आज हामी उपस्थित छौं। यस अवसरमा म सभाध्यक्षज्यू मार्फत सबै नगरसभाका सदस्यज्यूहरूलाई हार्दिक स्वागत गर्दछु।

लोकतन्त्रको स्थापनाका लागि हाम्रा अग्रजहरूले गर्नु भएको शताब्दी लामो संघर्ष र बलिदानीबाट प्राप्त लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई संस्थागत गर्ने नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेको व्यवस्थाहरूको पालना तथा कार्यान्वयन गर्दै, समृद्धि तर्फ हाम्रा पाईलाहरू केन्द्रित भएका छन्। यस अवसरमा नेपाली लोकतन्त्रको स्थापनाका लागि जीवन उत्सर्ग गर्नु हुने सम्पूर्ण ज्ञात, अज्ञात सहिदहरू प्रति हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। जनआन्दोलन, जनयुद्ध र विभिन्न सशस्त्र विद्रोहमा घाइते हुनु भएकाको स्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछु। आधुनिक नेपाली राजनीतिक इतिहासमा आफ्नो जीवन लोकतान्त्रिक स्थापनाका लागि समर्पण गर्दै विभिन्न आन्दोलनको नेतृत्व गर्नु हुने आदरणीय अग्रज नेताहरू स्व. वि.पि. कोइराला, पुष्पलाल श्रेष्ठ, सुवर्ण समशेर राणा, गणेशमान सिंह, कृष्ण प्रसाद भट्टराई, मनमोहन अधिकारी र गिरीजा प्रसाद कोइराला प्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्दछु। साथै हामी सबैलाई अमूल्य जनमत प्रकट गर्नुहुने सम्पूर्ण हलेसी तुवाचुङ नगरबासीहरू प्रति सभाको तर्फबाट हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु।

त्रिधार्मिक तपोभूमि हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको सम्मानित नगरसभामा आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम निर्माण गर्दा सो को पूर्व शर्तको रूपमा रहेको नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम पारित गर्नुपर्ने स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ को व्यवस्थाका आधारमा आ.व. २०८०।८१ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु।

सभाध्यक्ष महोदय,

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गरिरहदा हाम्रो भौगोलिक बोनट, सामाजिक पृष्ठभूमि, विकासप्रतिको धारणा, हाम्रा सांस्कृतिक, आर्थिक अवस्था र राज्य पुनसंरचनाको प्रारम्भिक अभ्यास आदिका कारण जनअपेक्षा र हाम्रो आफ्नै चाहना समेत नीति तथा कार्यक्रममा सम्पूर्ण रूपमा समावेश गर्ने गराउने प्रयास पूर्ण नहुन सक्छ। यद्यपि हाम्रो संरचनागत, कानुनी र आर्थिक अवस्थाका आधारमा, हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको बजेट तथा योजना तर्जुमा समितिको सिफारिसका आधारमा नगरपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभामा छलफल भई पारित हुने विश्वासका साथ पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु।

प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमा अधिकांश प्रतिबद्धताहरू विगत आर्थिक वर्षहरूमा यसै सम्मानित सभाबाट पारित नीति तथा कार्यक्रमको समीक्षा र सोको निरन्तरतालाई ध्यान दिइएको छ भने केही विषयहरू बदलिदो परिस्थिति, जनताको माग र उपर्युक्तताका आधारमा पेश गरिएको व्यहोरा समेत यस सम्मानित सभामा अनुरोध गर्न चाहन्छु।

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको सम्पूर्ण नीति तथा कार्यक्रमबाट आत्मनिर्भर स्थानीय सरकारको उद्देश्य हासिल हुने विश्वास लिएको छु।

(क) कृषि तथा पशु-

“गोठ देखि ओठ सम्म/बारी देखि बजार सम्म”

- दुध उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाउन व्यवसायिक भैंसी पालन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- बदम खेति, कपास खेती र केरा खेतीलाई पकेटक्षेत्रको रूपमा विस्तार गरिनेछ ।
- स्थानीय गाई, भैंसी र बाख्राहरुमा कृतिम गर्भधारण गरी नक्षत्रशुधार कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- जैविक कृषि उत्पादन र पशुपन्छीजन्य उत्पादन बढाई व्यवसायिक र औद्योगीकरणमा टेवा पुग्ने गरी कार्यक्रमहरु समुदाय र नगरपालिका सँग साझेदारी गरि सञ्चालन गरिनेछ ।
- एक टोल एक उत्पादन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- हलेसीमा निर्माणधिन कृषि मार्टलाई सम्पन्न गरिनेछ ।
- बाली तथा पशु बीमा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- नगरपालिकामा पशुपालन व्यवसायलाई प्रोत्साहन गरी मासुमा आत्मनिर्भर बनाइनेछ ।
- कृषिजन्य वस्तुको संकलन केन्द्र स्थापना साथै कोल्ड स्टोर (च्याम्बर) निर्माण गरि कृषि उपज सामग्रीहरुको मूल्य निर्धारण तथा बजारीकरण गरिनेछ ।
- रैथाने बाली (जुनेलो, गहत, फापर) संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- दीगो विकासको १५ औं लक्ष्य जमिनमाथिको जैविक विविधताको संरक्षणलाई आत्मसाथ गर्दै बाँझो रहेको जमिनमा कागती, आँप, लिची, सुन्तला, कफी, ड्रागन फ्रुट जस्ता नगदेबाली खेती गर्ने कृषकलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।

(ख) पर्यटन-

- एक वडा एक पर्यटन क्षेत्रको रूपमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- हलेसी मन्दिर, तुवाचुङ जायजुम, होलेसुङ पार्क, सल्ले पोखरी, खोक्वेलिपा, सप्तेश्वर, गुप्तेश्वर, बोझे ओडार लाहाचुङ जस्ता धार्मिक तथा पर्यटकीय हिसाबले महत्वपूर्ण ठाउँको संरक्षण र व्यवस्थानमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।
- पर्यटन क्षेत्रको विकासको लागि धार्मिक, साँस्कृतिक, सर्किट निर्माण गरिनेछ ।
- हलेसी पर्यटन क्षेत्रको प्रचार प्रसार तथा प्रवर्द्धनको लागि आधिकारीक डकुमेन्ट्री, पुस्तक प्रकाशन तथा पर्चा पम्पलेट तयार गरिनेछ ।
- होमस्टे संचालनको निमित्त नगरपालिकाले निजि क्षेत्रहरु सँग सहकार्य गर्दै रैथाने परिकारहरुको (गहत, कागुनो, फापर, ढिडो जस्ता) पाउना र पर्यटक सँग (पालिका परिकार माला) मेनु अफ द मिनिमिपलिटि निर्माणमा प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- तुवाचुङ खुल्ला संग्राह्यको रूपमा विकास गर्न अध्ययन अनुसन्धान कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ ।
- तुवाचुङ पदमार्ग हुदै मुन्धुम पदमार्ग सँग जोड्नको लागि अध्ययन तथा अनुसन्धान कार्यलाई अगाडी बढाइनेछ ।
- हलेसीको इतिहास सँग जोडिएको बागवैसीको प्रतिमा निर्माणलाई अगाडी बढाइनेछ ।
- हाल निर्माणाधीन धर्मशाला, रक गार्डेन, माङ्गिम, होलेसुङ पार्क जस्ता धार्मिक तथा पर्यटकिय स्थलहरुको संरचना निर्माण कार्यलाई पूर्णता दिई संचालन गरी आन्तरिक आयमा बृद्धि गरिनेछ ।
- कुलपूजा देवाली थान, साकेला भूमेथान निर्माण र व्यवस्थापन गर्दै लोपोन्मुख अवस्थामा रहेको बालन, संगिनी, साकेलाशिली र मारुनी नाचलाई संरक्षण गर्दै साँस्कृतिक संग्रालय स्थापना गरिने छ ।
- हलेसी बसपार्कलाई सुवधा सम्पन्न बनाइनेछ ।
- हलेसी मन्दिर तथा बजारलाई थप सोन्दरियकरण गरिनेछ ।
- हलेसी मिथिलालाई समेटेर धार्मिक तथा साँस्कृतिक सर्किटको विकास गरिनेछ ।

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका दुर्धिम, खोटाङ

- तुवाचुङ, खुवालुङ क्षेत्रलाई साँस्कृतिक सर्किटको रूपमा विकास गरिनेछ।
- हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकालाई सुख्खा क्षेत्र घोषणा गर्न महत्वपूर्ण योगदान गर्ने स्वर्गीय पूर्व प्रधानमन्त्री शुसिल कोइराला नाममा हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका वडा नं ०२ भुम्जुडाँडामा स्मृति बाटीका निर्माण गरिनेछ।
- धार्मिक तथा पर्यटकिय मिल्दो जुल्दो क्षेत्र भएको छिमेकी राष्ट्र तथा विभिन्न राष्ट्रहरूको नगरपालिका सँग सिस्टर सिटी (मितेरी सम्बन्ध) कायम गरी बाह्य पर्यटक भित्राईने छ।

(ग) उद्योग एवं बाणिज्य:

- स्थानिय उत्पादनहरूलाई संकलन गरी बजारीकरण गर्ने उद्यमीहरूका लागि सहकार्य गरिनेछ।
- साना तथा मझौला उद्योग सञ्चालन गर्न चाहने युवाहरूलाई विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिने छ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका नागरिकहरूको ज्ञान, सीप, पुँजी र प्रविधिलाई उत्पादन र लघु उद्यमको विकासमा उपयोग गरिनेछ।
- स्थानिय स्तरमा उत्पादन गरिएको कपासलाई साना मझौला उद्योग सँग जोडिनेछ।
- स्थानिय स्तरमा उत्पादन हुने खाद्यबस्तु र फलफुल मकै, दुध, केरा, बदाम, लिचिहरूको मूल्य अभिवृद्धिका लागि नविनतम विधिहरूको माध्यमबाट स्थानिय उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

(घ) सहकारी:

- कृषि तथा महिला सहकारिहरूसँग समन्वयन गरी कोसेली घर, तरकारी संकलन तथा विक्रिवितरण गरिनेछ।
- स्थानीय उद्यमशिलता, सीप विकास र स्थानीय स्रोत साधनको उपयोगको माध्यमबाट स्थानीय उत्पादन अभिवृद्धि गरी आर्थिक विकास र गरिवी निवारणका लागि सहकारी संस्थाको दर्ता, नियमन र प्रवर्द्धन गरिनेछ।
- सहकारी संघ संस्थाहरूको अनुगमन र नियमन, संस्थागत सुशासन, प्राप्ति तथा एकिकरण र बचत तथा लगानीको सदुपयोग र सुरक्षा गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाईने छ।

२ सामाजिक विकास

(क) खानेपानी तथा सरसफाई

- दीगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्ने गरी खानेपानी तथा सरसफाई आयोजनाहरूलाई जलवायु अनुकूलन तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण हुने गरी दीगोपना कायम गर्दै प्रत्येक टोल वस्तीहरूमा स्वच्छ खानेपानीको प्रबन्ध गरिनेछ।
- वर्षातको पानी पोखरी वा जलाशयमा भण्डारण गरी थोपा सिँचाई जस्ता प्रविधिलाई प्राथमिकता साथ उपयोग गरिनेछ।
- नगर क्षेत्रभित्र रहेका जलस्रोतका मुहान पहिचान तथा संरक्षण गरिनेछ।
- वृहत लिफ्टिङ खानेपानी व्यवस्थित संचालन र सुद्विकरणको लागि आवश्यक सहयोग र सहजिकरण गरिनेछ।

(ख) शिक्षा

- एक विद्यालय - एक बालविकास सहजकर्ताको नीति लागु गरिने छ।
- शूल्य शुल्क: सम्बन्धी नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ।
- प्रविधिमैत्री विद्यालयको नीतिलाई थप सशक्त बनाउँदै नगरपालिका र विद्यालयबीच अनलाइन प्रणाली मार्फत बैठक तथा सूचना प्रवाहको व्यवस्था मिलाइने छ।
- प्रतिस्पर्धाका आधारमा प्रधानाध्यापक नियुक्त गर्ने नीति अवलम्बन गर्दै प्रोत्साहन स्वरूप सामुदायिक विद्यालयहरूमा कार्यरत सञ्चार समन्वय खर्चको भत्ता प्रदान गरिनेछ।
- सूचकको आधारमा बालमैत्री स्थानीय शासनको लागि ३ वटा वडामा अभियानको रूपमा कार्यक्रम कार्यक्रम शुरु गरिने छ।

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका दुर्खिम, खोटाङ

- स्थानीय पाठ्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्दै स्थानीय विषयको पाठ्यपुस्तक निर्माण गरिने छ ।
- अनुगमनका सूचक विस्तार गरी विद्यालयको स्व:मूल्याङ्कन गरिने छ ।
- विद्यालयहरूको पूर्वाधार विकासमा विशेष जोड दिइने छ ।
- अंग्रेजी माध्यम भाषामा शिक्षण गर्ने तथा आधारभूत तहमा मातृभाषामा अतिरिक्त शिक्षण सिकाइ गर्ने विद्यालयहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- छात्राहरूलाई महिनावारीका कारण शिक्षाबाट बञ्चित हुन नदिन पुनः प्रयोग गर्न सकिने गुणस्तरीय सेनिटरी प्याड वितरण र व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाइने छ ।
- आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्था गर्न नगर शिक्षक, भाषा स्रोत शिक्षक तथा बालविकास सहजकर्ताहरूलाई निरन्तरता दिई आवश्यकताका आधारमा थप बालविकास केन्द्रहरूको स्थापना गरिने छ ।
- दिवाखाजालाई प्रभावकारी बनाउन विद्यालयमा आमा अभिभावक समूह गठन गरी स्थानीय खाद्यसामग्री उपभोगमा जोड दिइने छ ।
- शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न अभिभावक तथा विद्यार्थीबीच सचेतना शिक्षा कार्यक्रम गरी विद्यार्थी, अभिभावक शिक्षकहरूबीच त्रिपक्षीय सम्बन्ध प्रभावकारी बनाइने छ ।
- नगर स्तरीय विभिन्न प्रतिस्पर्धा तथा नगरस्तरीय परीक्षा सञ्चालन गर्दै आएकोमा व्यवस्थित, प्रभावकारी तथा वैज्ञानिक बनाई उत्कृष्ट विद्यालय र विद्यार्थीहरूलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
- शिक्षकहरूका लागि सेवा प्रवेश, पुनर्ताजकी तथा प्रविधि प्रयोग सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिने छ ।
- उच्च तथा प्राविधिक शिक्षा हासिल गर्न चाहाने गरिव, जेहन्दार तथा अभिभावक गुमाएका विद्यार्थीहरूलाई विशेष छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिने छ ।
- शिक्षक दरबन्दी समायोज कार्यविधीलाई पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- आ.व. ०८०।८१ लाई शैक्षिक सूधार र पूर्वाधार विकास वर्षको रूपमा लिइनेछ ।
- सुविधा सम्पन्न आवासीय विद्यालयहरू निर्माण गरिनेछ ।

(ग) स्वास्थ्य

- सुविधासम्पन्न नगर अस्पताल निर्माण गरी स्वास्थ्य विमा कार्यक्रमलाई सबै नागरिकलाई जोडै निरन्तरता दिइनेछ ।
- १००० दिने आमाहरूसँग पोषण कार्यक्रम निरन्तरता दिई कुपोषित बाल/बालिका खोज गरी उपचारको दायरामा ल्याइनेछ ।
- नगर अस्पतालबाट २४ सै घण्टा एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराइने छ साथै गर्भवती महिलालाई बर्थिङ सेन्टरहरूले रिफर गरेको आधारमा निःशुल्क सेवा प्रदान गरिने छ ।
- प्रत्येक वडामा सुविधासम्पन्न स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माणका साथै स्तरोन्नती गरिनेछ ।
- प्रत्येक वडामा घुम्टि स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिने छ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई नियमित प्रदान गर्दै आइरहेको प्रोत्साहन भत्तालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गर्भवती महिला समुह र सुत्केरी भेटघाट कार्यक्रमलाई थप विस्तार गरिनेछ ।
- बर्थिङ सेन्टरहरूलाई बैकल्पिक उर्जा संग जोड्नका लागि सबै बर्थिङ सेन्टरमा सोलर, ब्याकअप जोडिदै लगिने छ ।

आयुर्वेद स्वास्थ्य नीति

- स्थानीय स्तरमा उपलब्ध सितल चिनी, पाखनवेद, चिराइतो र कुरिलो जस्ता जडिबुटीहरूको नगरपालिका भित्र सामुदायिक वन क्षेत्रमा एकीकृत खेती गरिनेछ ।
- हलेसी आयुर्वेद औषधालयले सञ्चालन गर्दै आईरहेको पञ्चकर्म सेवालालाई थप व्यवस्थित गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
- जडीबुटीहरूको खेती गर्ने कृषकहरूको लागि विशेष अनुदानको व्यवस्था गरिने छ ।

(घ) लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

“आसन, प्रशासन र शासनमा महिला”

- दीगो विकासको लक्ष्य प्राप्तिका लागि नीति निर्माण तहमा महिलाको अर्थपूर्ण सहभागिता र प्रतिनिधित्वलाई सुनिश्चित गर्दै नेतृत्व विकासमा जोड दिईनेछ ।
- महिलासँग समृद्धि कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- लैङ्गिक हिंसा निवारण कोषलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- एकल महिलाहरूका लागि सीप विकास तथा जीवि कोपार्जन सम्बन्धि कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- सबै आमा समूहहरूका लागि बिउपूँजि घुम्टि कोष कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- नगरपालिका भित्र जन्मेका सबै बालिकाहरूका लागि बालिका लागि बचत कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- महिला तथा किशोरिविरुद्ध हुने सबै प्रकार हिंसा, विभेद र शोषणको न्यूनिकरण गरिनेछ ।
- बाल विवाह रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि विद्यालय र समुदायमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम गरी बाल विवाह न्यूनिकरण गरिनेछ ।

३. पूर्वाधार विकास

(क) सिँचाई

- साना सिँचाई अन्तर्गत- (महादेवखोला आहालेकुलो डाँडागुठ, गेलुङ खोला, सिम्ले बर्ने सिँचाई, सलाम खोला र लैकु खोला ठूलोआँप), लिफिटङ सिँचाई अन्तर्गत- बाहुनीडाँडा (बाइसे, गोपिटार) डिकुवा (रातमाटे, टारगाउँ), बडहरे (घोपटार), दुर्छिम (रातमाटे, हँदै) मंगलटार, धितुङ (भाटवेसी) र सल्लेमा सञ्चालित कार्यक्रमहरूलाई संचालन तथा निरन्तरता दिनुका साथै नगरभित्रका खेतियोग्य जमिनमा कुलो निर्माण प्रक्रिया अगाडि बढाउँदै, कोशी करिडोर भित्रको भूभागमा सम्भाव्यता हेरी थप लिफिटङ सिँचाई, प्रविधिलाई अवलम्बन गरिनेछ ।

(ख) सडक

- सडकको पहुँच भन्दा बाहिर रहेका वस्तीहरूलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी सडक विस्तार गरिनुका साथै अन्तरवडा, अन्तरपालिका र अन्तर जिल्ला जोड्ने रणनीतिक महत्वका सडकहरूलाई निर्माण तथा स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
- दुधकोशी, सुनकोशी करिडोर, नगर रिड रोड निर्माण कार्य अघि बढाइने छ ।
- हलेसी-धितुङ-हात्तीआहाल- भाटवेसी-रेग्मीटार सडक स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- दुर्छिम-छापडाँडा-बतासेघाट-लिम्बिङबुङ जोड्ने सडक स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- हलेसी-डाँडागुठ-महादेववेसी सडक स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- सालचौतारा-ओफ्लाङ-राईघाट सडक निर्माण कार्य सम्पन्न गरी स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- च्यास्मिटार-सालचौतारा-कुर्लेघाट सडक निर्माण कार्यलाई तिब्रता दिईनेछ ।
- जयराम-गोपिटार-खर्क-कुर्ले सडकको निर्माण कार्य अगाडि बढाइने छ ।
- (हलेसी, दुर्छिम)-मंगलटार-घोपाटार सडकको स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- अखौले सल्ले महादेव वेसी सडकको स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- मन्दिरडाँडा बडहरे घोपाटार सडकको स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- राजापानी धितुङ हलेसी सडकको स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- अखौले नवलपुर शिखरकटेरी सडकको स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- होलेसुङ पार्क नगरपालिका हुँदै रक गार्डेन सडक स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- अखौले गुसरथर सडकलाई स्तरोन्नति गरिनेछ ।

(ग) भवन तथा अन्य भौतिक पूर्वाधार

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका दुर्दिम, खोटाङ

- नगरपालिका तथा बाँकी वडा कार्यालयहरूको प्रशासनिक भवन, स्वास्थ्य चौकी भवन, सामुदायिक भवन क्रमशः निर्माण तथा स्तरोन्नति गरी सेवा सञ्चालन गर्नका लागि बहुउपयोगी बनाइदै लगिनेछ ।
- एकल महिला, एकल पुरुष र अभिभावक गुमाएका बालबालिकाका (विपन्न परिवार) का लागि आवास निर्माण गरिनेछ ।
- नगरपालिका भित्र निर्माण हुने भौतिक संरचना निर्माण गर्दा अपाङ्गमैत्री, बालमैत्रीको र महिलामैत्री अवधारणालाई अवलम्बन गरिनेछ ।
- भवन निर्माण सम्मितालाई पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(घ) विद्युत तथा वैकल्पिक ऊर्जा

- नगरभरीमा विद्युतीकरण हुन बाँकी प्रत्येक घरधुरीमा विद्युत पुऱ्याइने छ ।
- विद्युतीय चुलो वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- नगरका मुख्य सडक केन्द्रित वस्तीमा सौर्य बत्ति जडान गरिनेछ ।
- उर्जालाई उत्पादन सँग जोड्दै व्यवसायमा जोडिनेछ ।

४. वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

(क) विपद् व्यवस्थापन/जलवायु परिवर्तन

- विपद् व्यवस्थापन कोषमा आवश्यक पूँजीको व्यवस्था गरी विपद् व्यवस्थापन कार्यविधि अनुरूप परिचालन गरिनेछ ।
- विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकता दिई सरकारी तथा गैर सरकारी विभिन्न संघ संस्था सहजीकरण र सहकार्य गरिनेछ ।
- जलवायु परिवर्तन न्यूनिकरणका लागि हरित विकासको अवधारणा अवलम्बन गर्ने र स्वच्छ उर्जा प्रवर्द्धन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- प्रत्येक वडाहरूको विपद् अवस्थाको सिमाङ्कन (जोखिम नक्सा) निर्माण गरी विपद् व्यवस्थापन लाई जोड दिईनेछ ।

(ख) वन तथा भू-संरक्षण

- नगरपालिका भित्र रहेका सामुदायिक वन जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरुङ्गी, जल उपयोगी वातावरण तथा जैविक विविधता सम्बन्धि नीति, कानून, मापदण्ड, योजना कार्यान्वयन गरी अनुगमन र नियमन गरिनेछ ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापन प्रणालीलाई आधुनिक प्रणालीमा आधारित यन्त्रहरूको प्रयोग गरी प्रभावकारी बनाउँदै धार्मिक स्थल, सडक, टोल र अन्य सार्वजनिक स्थलमा फोहोरमैला हुन नदिने व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि स्थानीय संघ संस्थासँगको समन्वयमा प्रभावकारी व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- हलेसी बजार क्षेत्रको फोहोरमैलालाई उचित व्यवस्थापनको लागि फोहोर संकलन गर्ने क्षेत्रलाई व्यवस्थित बनाईने छ ।
- सम्बन्धित निकाय सँग समन्वय र सहकार्य गरी सल्ला प्रजातीको रुखलाई हटाईएको स्थानमा माटो तथा हावापानी सुहाउँदो विरुवाहरू(बाँस, खयर, चिउँरी, अमला) वृक्षारोपण गरिनेछ ।

५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

(क) मानव संसाधन विकास

- नगरपालिकाको संगठन संरचनालाई पुनरावलोकन गरी सबै तहका कर्मचारीहरूको कार्यविवरण बनाई लागु गरिनेछ । कर्मचारीहरूको कामको मूल्याङ्कन गरी पुरस्कार र दण्डको नीतिलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- नगरपालिकाबाट प्रवाह गरिने सार्वजनिक सेवालाई स्वच्छ, पारदर्शी र सेवाग्राहीमैत्री बनाइनेछ । प्रशासनिक स्वच्छता र निष्पक्षता नगरपालिकाको प्रमुख ध्येय हुनेछ ।
- नगरपालिकाका कर्मचारी, शिक्षक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई क्षमता विकास तालिम तथा कार्यक्रमलाई सञ्चालन गरिनेछ ।
- यस नगरपालिकामा कार्यरत करार कर्मचारीहरूको लागि कर्मचारी कल्याणकोषको व्यवस्था गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(ख) सुशासन प्रवर्द्धन

- सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंकिङ प्रणालीलाई वडाको टोल-टोलमा पुर्‍याई सेवा प्रवाह गरिनेछ ।
- "तपाईं जहाँ, नगरपालिकाको सेवा त्यहाँ" कार्यक्रम मार्फत अनलाइन, अफलाईन सेवा व्यवस्थापन लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सम्पूर्ण सेवाहरूलाई पारदर्शी, पहुँचयोग्य हुने गरी व्यवस्था मिलाई, प्रविधिमैत्री (ई-भुक्तानि, ई-सिफारिस पत्र जस्ता इ-सेवाको व्यवस्था) बनाउन कार्यविधि र कार्यशैलीमा सुधार गरिनेछ ।
- नगरपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र कार्यक्षेत्र बनाई सञ्चालन भएका राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरूको पारदर्शिता, जवाफदेहिता सुनिश्चित गर्दै सहजीकरण, परिचालन, अनुगमन र मूल्याङ्कनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- उपभोक्ता समितिबाट संचालन भएका योजना, खरिदको मात्र अनुगमन गर्दै आएकोमा चालु आर्थिक वर्ष ०८०।८१ बाट शाखागत शर्त अनुदान, खरिद लगाएत पुँजीगत तथा चालुबाट हुने प्रत्येक कार्यक्रमको सम्बन्धित विषय विज्ञ समेत अनुगमन समितिमा मनोनयन गरी अनिवार्य अनुगमन गरिनेछ ।
- नगरप्रहरी ऐन, सार्वजनिक निजि साझेदारी ऐन निर्माण गरि लागु गरिनेछ ।

(ग) स्थानीय तथ्यांक संकलन र अभिलेख व्यवस्थापन

- स्थानीय राजपत्र र नगरको गतिविधिहरूको प्रकाशन र प्रसारणलाई नियमित रूपमा व्यवस्थित गर्दै लगिनेछ ।
- अध्ययन अनुसन्धान अन्वेषण जस्ता कार्यमा उपलब्ध तथ्याङ्कको प्रयोगमा सहजता ल्याउन विद्युत्तीय रूपमा सार्वजनिक हुने सूचना तथा तथ्याङ्क खुला सरकारी अवधारणा अनुसार प्रसारण गरिनेछ ।

(घ) अनुसन्धान तथा विकास

- तुलनात्मक रूपमा विकासका सम्भावना बढी भएका माटो, बन, धार्मिक, साँस्कृतिक तथा पुरातात्विक महत्वका क्षेत्रहरूको सम्बन्धित निकायहरूको समन्वयमा अनुसन्धान र विकासलाई संस्थागत गर्दै उत्पादन र उत्पादकत्वमा जोड दिइनेछ ।

(ङ) राजस्व

- सम्पत्ति कर सम्बन्धी कानून बनाइ कानूनी दायरामा ल्याइनेछ भने हाम्रो भूगोल अनुकूल मूल्याङ्कन दर कायम गरिनेछ ।
- करदाता शिक्षा प्रभावकारी बनाउदै लगिनेछ ।
- करका दर र दायरा वैज्ञानिक आधारमा विश्लेषण गरि विस्तार गरिनेछ ।

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका दुर्छिम, खोटाङ

- राजस्व प्रशासनलाई चुस्त दुरुस्त र सूचना प्रविधिमा आधारित बनाइनेछ
- राजस्व सुधारका लागि विज्ञहरूसँगको परामर्शमा राजस्व सुधार कार्ययोजना ल्याइनेछ ।
- सबै प्रकारका व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याइनेछ ।
- प्राकृतिक तथा नदीजन्य श्रोतबाट प्राप्त ढुङ्गा गिट्टी बालुवाको उपयोगलाई करको क्षेत्र भित्र ल्याइनेछ ।
- भवन तथा नक्सा पासलाई अनिवार्य गरिनेछ ।
- अनुगमन तथा मुल्यांकन समय सापेक्ष तथा वैज्ञानिक बनाउदै लगिनेछ ।

(च) सञ्चार तथा सूचना प्रविधि

- अनलाईन अफलाईन सेवा मार्फत तोकिएको स्थानबाट राजस्व भुक्तानीको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- नगरपालिकाद्वारा सञ्चालन भएका/गरेका योजना तथा कार्यक्रमहरूको Database System सञ्चालन गरी प्रकाशन गरिनेछ ।
- समुदायसँग प्रत्यक्ष सम्पर्क, समन्वयको लागि मेरो सुझाव कार्यक्रम टोलफ्री सञ्चालन गरिनेछ ।
- व्यक्तिगत घटना दर्तालाई अनलाईन प्रणालीबाट वितरण गर्ने प्रत्येक वडा कार्यालयलाई प्रविधिमैत्री बनाइने छ ।
- नगरका सबै वडाका टोल, वस्ती र घरघरमा सहज मोबाइल नेटवर्क र इन्टरनेट पहुँचको व्यवस्थापनमा सरकारी तथा निजी क्षेत्रसँग सहकार्य गरी पहुँच विस्तार गरिनेछ ।
- स्थानीय तथा जिल्लाबाट प्रकाशन हुने छाप तथा विद्युतीय पत्रिकाहरूलाई लोक कल्याणकारी विज्ञापन उपलब्ध गराइने छ ।
- नगरपालिकाबाट प्रकाशन हुने विज्ञापन तथा सूचना नगर र जिल्ला भित्रकै एजेन्सीलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- पत्रकार महासंघ खोटाङको समन्वयमा स्थानीय स्तरमा पत्रकारिता तालिमा सञ्चालन गरिनेछ ।

(छ) युवा तथा खेलकुद

- खेल संस्कृतिको विकास गर्न विद्यालय स्तरबाटै विभिन्न खेलकुद कार्यक्रमहरू नियमित सञ्चालन गर्न खेलकुद प्रशिक्षकको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- युवाहरूलाई कुलत, दुर्व्यसनबाट बचाउन तथा सधैं उर्जाशील र सक्रिय बनाई राख्न सुर्तीजन्य पदार्थ नियन्त्रण, कुलत तथा दुर्व्यसन विरुद्धको अभियान, मनोसामाजिक विमर्श, युवा विकाससँग सम्बन्धित खेलकुद, साहित्य, संगीत, कला जस्ता विविध क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
- विभिन्न खेलकुद प्रतियोगितामा स्थानीय क्लबहरू द्वारा नगरपालिका बाहिरका खेलाडीहरूको सहभागितालाई निरुत्साहित गरी स्थानीय खेलाडीहरूलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- राष्ट्रपति खेलकुद कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

(ज) भाषा, साहित्य तथा कला संस्कृति

- स्थानीय भाषाको अनुसन्धान, पहिचान गरी विकास र प्रवर्द्धनका निम्ति विविध भाषिक गोष्ठी, साहित्यिक सम्मेलन आयोजना गरिनेछ ।
- शिल्पी समुदायको परम्परात कला, सङ्गीत र बाजाको संरक्षण, संवर्द्धन गरी उनीहरूको उचित सम्मान गरिनेछ ।
- पर्यटन प्रवर्द्धन तथा आन्तरिक स्रोत निर्माणको लागि साँस्कृतिक घर निर्माण गरी स्थानीय कला,सँस्कृति, साकेला नाच,बालन, सँगिनि, लाखे नाँच शिल्पी समुदायमा रहेको परम्परागत नै मति बाजा जस्ता महत्वपूर्ण सँस्कृतिको जर्गेना गरिनेछ ।

(झ) पञ्जीकरण

- व्यक्तिगत घटना दर्तालाई अनलाईन प्रक्रियाबाट व्यवस्थित गरिनेछ ।

- सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंकिङ प्रणालीलाई अझ प्रभावकारी बनाइने छ ।
- सामाजिक सुरक्षा लाभग्राहीको विवरणलाई प्रत्येक वडामा अभिलेखीकरण कार्यलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।

६. अन्तर सम्बन्धित विषयहरू

- नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवामा लाग्ने खर्च, समयावधि तथा प्रक्रिया एवम् कार्यविधि सम्बन्धमा स्पष्टता ल्याई सार्वजनिक सेवालाई जवाफदेही, मितव्ययी र पारदर्शी बनाइने छ ।
- आर्थिक तथा सामाजिक रूपमा पछाडि परेका समूहको क्षमता विकासका लागि प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षा आर्जनमा विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- नागरपालिकामा उपलब्ध हुने भौतिक, मानवीय तथा प्राविधिजन्य स्रोतको उपयोगितालाई प्राथमिता दिदै राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.हरूलाई स्रोत परिचालन गरिनेछ ।
- नगरपालिकाले कृषि क्षेत्रको व्यवसायीकरण, आधुनिकीकरण र औद्योगीकरणमा निजी क्षेत्रलाई अभिप्रेरित गर्नेछ ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित गर्दै नगरपालिकाबाट थप बजेटको व्यवस्था गरी रोजगारी सिर्जना गरिनेछ ।
- समृद्ध नगर निर्माणका लागि योजना बैंक तयार गर्न नगर योजना आयोगलाई महत्व दिईनेछ ।
- दिगो विकासको लक्ष प्राप्तिको लागि सम्बन्धित निकाय सँग सहकार्य गरी निति, कार्यक्रम तथा बजेट कार्यान्वयन गरिनेछ ।

७. योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

- योजना संचालनलाई व्यवस्थित गर्न वडावडामा उपभोक्ता समिति अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन दिगरिने छ साथै उपभोक्ता समितिबाट संचालन गरिने आयोजना/योजनाहरूमा रु.१ लाख भन्दा बढी रकमको मात्र पेशिक रकम उपलब्ध गराइने छ ।
- आयोजनाको पहिचान, मूल्याङ्कन, छनोट तथा प्राथमिकीकरणका लागि आयोजना विकास सम्बन्धी स्रोत सहितको संरचनाको व्यवस्था र सुदृढीकरण गरिनेछ ।
- योजना तर्जुमाको क्रममा नै कार्यान्वयनका लागि आवश्यक संस्थागत संरचना, स्रोत, जिम्मेवारी र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिको स्पष्ट व्यवस्था गरिनेछ ।
- समुदायसँग उपमेयर कार्यक्रम मार्फत विकासका पूर्वाधार निर्माणमा स्थानीय जनताको समेत अधिकतम लागत साझेदारीको वातावरण निर्माण गर्दै आउने समयमा उच्च प्राथमिकताका साथ योजना तथा कार्यक्रम अगाडी बढाइने छ ।
- त्रिधार्मिक तपोःभूमी हलेसीमा निर्माणधिन धर्मशालालाई पूर्णता दिनलाई थप बजेटका लागि नेपाल आयल निगमसँग अनुरोध गरिनेछ ।

उपस्थित महानुभावहरू, नगरवासी दिदी बहिनी तथा दाजुभाइहरू,

प्रस्तुत बजेट तथा कार्यक्रमहरूको निर्माणको लागि मत्वपूर्ण भूमिका खेल्नु हुने नगरस्थित विभिन्न राजनितिक दल, संघ संस्था, विषय विज्ञ, नागरिक समाज, संचारकर्मीहरू, कर्मचारीहरू तथा सुझाव दिनु हुने सम्पूर्ण नगरवासीमा कृतज्ञता प्रकट गर्दै यसको सफल कार्यान्वयनमा समेत सहयोग हुने कुरामा म विश्वस्त छु । यस नगरपालिकाको बहुआयमिक विकास गरी सवल, सक्षम, आत्मनिर्भर र समृद्ध बनाउनको लागि हामी सबैको समुहिक प्रयास हुनु जरूरी छ ।

साथै हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको विकासको लागि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, अर्थ मन्त्रालय एवं विषयगत मन्त्रालय तथा विभागहरू र दातृ निकायहरूलाई सहयोगको लागि धन्यवाद दिदै आगामी दिनहरूमा यो दस्तावेजलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि सहयोगी हातहरू अगाडी वढीरहनेछ भन्ने अपेक्षा राखेको छु ।

आफ्नो व्यस्त समयका बावजुद नगरपालिकाको भावी रूपरेखा निर्धारण गर्ने नगर सभा वार्षिक बजेट नीति तथा कार्यक्रम निर्माणका सफलता सुरुवात देखि नै प्रक्रियागत रूपमा छलफलमा सहभागी हुनु हुने सम्पूर्ण राजनीतिक दलहरु, विषय विज्ञहरु, सरोकारवाला निकायहरु सँगै आज सार्वजनिकीकरण समारोहमा पाल्नु भै यस समारोहको गरिमा बढाई दिनु भएकोमा अतिथिज्यूहरु, लगायत सम्पूर्ण उपस्थित महानुभावहरुमा हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका परिवारको तर्फबाट हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहान्छु ।

सभा अध्यक्ष महोदय, आव २०८०/८१ को बजेट विनियोजनको आधारहरु प्रस्तुत गर्दछु ।

(क) कानुनी आधार

नेपालको संविधानको धारा २२९ मा नगरपालिकाको संचित कोष र सो कोषबाट धारा २३० अनुसार नगरपालिकाको राजस्व र व्ययको अनुमान यस नगरसभामा पेश गर्ने संवैधानिक प्रावधान अनुसार गत वर्ष बजेट बनाउदा संघीय अर्थ मन्त्रालय र प्रदेशको आर्थिक मामिला तथा कानून मन्त्रालयबाट प्राप्त मार्गदर्शन, नेपालको संविधानको अतिरिक्त स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को मार्गदर्शनलाई आधार मानिएको छ। ऐनको दफा २४ मा नगरपालिका भित्र के कस्ता योजना बनाउने भन्ने कुरा प्रष्टरूपमा कानूनी रूपमै उल्लेख गरिएको छ। यस्तै संविधानको धारा २२९मा उल्लिखित नगरपालिकाको संचित कोषमा जम्मा हुने नगरपालिकाको आय रकमका सम्बन्धमा ऐनको दफा ६५मा उपप्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको स्थानीय राजस्व परामर्श समितिबाट ऐनको दफा ५४, ५५, ५६, ५७, ५८, ५९, ६०, ६१, ६२ र ६३ अनुसारको सेवा र क्षेत्रमा स्थानीय र राजस्व र गैर कर राजस्वका लागि प्राप्त परामर्शका आधारमा नेपालको संविधानको धारा २२९(२) अनुसार चालू सभाबाट स्वीकृत तथा पारित हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको कर तथा गैरकर राजस्व संकलन ऐन, २०७६ बमोजिम र यसै बजेट तथा कार्यक्रमको अभिन्न अङ्गको रूपमा सभामा प्रस्तावित हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आय व्यवस्थापन गर्न हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका आर्थिक ऐन, २०८० को विधेयक समेतका आधारमा हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आ.व. २०८०/८१ आधार रहेको व्यहोरा निवेदन गर्न चाहन्छु। त्यस्तै, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ अनुसार नगरप्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिबाट प्राप्त बजेट सीमाका आधारमा ऐनको दफा ६७ अनुसार उपप्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिबाट पेश भई नगरकार्यपालिकाबाट नगर सभामा पेश हुन स्वीकृत बजेट तथा कार्यक्रम नै यस सभामा पेश गर्नुपर्ने, कानुनी आधार रहेको व्यहोरा निवेदन गर्न चाहन्छु।

(ख) हाम्रो अभ्यास:

स्वभाविक रूपमा लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्था भनेको समाजका सबै जात, वर्ग, लिङ्ग, धर्म र वर्ण भएका नागरिकहरुको सार्वजनिक कल्याण गर्ने राज्य संयन्त्रमा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा अर्थपूर्ण सहभागिता हो। यसमा प्रतिनिधिमुलक प्रतिनिधित्व हुन्छ, लोकतन्त्रको सौन्दर्य पनि यही नै हो। वडा समितिहरुबाट वस्तीस्तरमा स्थानीय जनसाधारणको सहभागिताबाट छनौट भई प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रममा नै उल्लिखित खण्ड (क) को विभिन्न समितिहरुबाट कार्यक्रम छनौट र बजेट विनियोजन कार्य हुन्छ। यस सभामा समेत वडास्तरमा योजना छनौट प्रक्रियामा संलग्न पदाधिकारीहरु रहेको छौं, सभाबाट हामीले नै पारित तथा स्वीकृत गरी कार्यान्वयन पनि हाम्रै प्रत्यक्ष सुपरिवेक्षण, अनुगमनमा गर्ने गरिएको छ। त्यसको मूल्यांकन समेत हामी नै गर्छौं। यस खालको हाम्रो अभ्यास दुनियाँको लोकतान्त्रिक व्यवस्थामा गौरवशाली अभ्यास रहेको व्यहोरा पनि म सभालाई निवेदन गर्न चाहन्छु।

हाम्रो यस अभ्यासलाई हामीले कायम राख्न यसको सफल पक्षको प्रवर्द्धन र आलोच्य पक्षको सुधार गर्न हाम्रै पहल प्रशम्सनिय हुन्छ। यस तथ्यलाई म विनम्रतापूर्वक यस सभामा अनुरोध गर्दछु। यसैबाट सुशासन प्रवर्द्धन सम्भव छ। समृद्धि हासिल गर्ने राष्ट्रिय लक्ष्य पनि हो। नेपालको संविधानले आत्मसाथ गरेको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको मर्म पनि यहि नै हो।

आ. व. २०८०/०८१को राजस्व सहित कुल आय प्रस्ताव गर्न चाहन्छु। आयको मूलस्रोत आन्तरिक आयतर्फ प्रस्तावित हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आर्थिक ऐन, २०८० को विधेयकमा नगरपालिकाबाट लगाइएका विविध कर तथा गैरकर राजस्वको दायरा र दर तथा बाह्य आयतर्फ नेपाल सरकारबाट प्राप्त हुने समानीकरण अनुदान, विशेष अनुदान, समपुरक अनुदान राजस्व बाँडफाडबाट प्राप्तहुने रकम, अन्य सरकारी निकायबाट प्राप्त हुने रकम, गत सालको खर्च नभई सरेको रकम र संचित कोषमा समावेश गरी खर्च गर्नुपर्ने र हिसाब राख्नुपर्ने सम्पूर्णलाई आय बनाइएको छ।

यस सम्मानित सभामा आ. व. २०८०/०८१को राजस्वको मूल विशेषता संक्षिप्त रूपमा निम्नानुसर भएको व्यहोरा उल्लेख गर्न चाहन्छु।

आ. व. २०८०/०८१मा पनि साविक हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको सेवा शुल्कको दरमा सामान्य हेरफेर मात्र गरी वि.सं. २०८० साल साउन १ गते देखि नगरपालिकाका सबै वडामा सेवा शुल्क दस्तुरको एउटै दर कायम गरिएको छ।

सम्पत्ति कर तथा भुमिकरलाई व्यवस्थित रूपमा संकलन गर्न जग्गा तथा घरको किसिमको वर्गिकरण वैज्ञानिक तरिकाले गरी करको दायरालाई फराकिलो बनाइएको छ। जस अनुसार हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकामा निर्माण भएका सडक सुविधालाई आधार मानी सम्पत्ती कर तथा भूमीकर निर्धारण गरिएको सम्मानित सभामा अनुरोध गर्दछु।

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका क्षेत्र भित्र विक्री वितरण हुने वस्तु तथा सेवामा राजस्व परामर्श समितिको सिफारिशमा तोकिएको दरले र नगरपालिका भित्र उत्पादित वस्तु तथा सेवामा शुल्क निर्धारण गरिएको छ। कर तथा गैरकर राजस्वका दरलाई भन्दा दायरालाई फराकिलो बनाउने प्रयत्न गरिएको छ। नगरपालिका निर्माण गर्ने दायित्व नगरवासीहरूको नै हो, आर्थिक सहभागिता करलाई रहर्का रूपमा आत्मसाथ गर्ने संस्कृति प्रवर्धन गर्न नीजि क्षेत्रको संस्थागत प्रतिनिधिमूलक संस्था हलेसी तुवाचुङ उद्योग वाणिज्य संघसंगको विगत देखिको सहकार्यलाई अझ सक्रिय र सशक्त बनाइनेछ। कर नतिर्ने जो कोहीप्रति कठोर नीति लिइनेछ। संघीय, प्रदेश तथा स्थानीय तहका सरकार अन्तर्गतका निकाय तथा नेपाल सरकार र अन्तर्गतका स्वायत्त निकायहरू र वित्तिय संस्थाहरूबाट प्रवाह गरिने सेवा स्थगन वा खारेज गर्ने सम्मका कारवाहीका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ।

सभाका अध्यक्ष महोदय,

उक्त कर व्यवस्था, संघिय सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अख्तियारीपत्र, राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोगबाट प्राप्त समानिकरण अनुदानसमेतका आधारमा हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको अनुमानित आन्तरिक आय रु.७५ लाख र बाह्य स्रोततर्फ नेपाल सरकार सशर्त अनुदान रु ३५ करोड ९ लाख, संघीय सरकार समानीकरण अनुदान रु.१० करोड ३८ लाख, संघीय सरकार समपुरक अनुदान रु. ५० लाख, कोशी प्रदेश सरकार, सशर्त अनुदान १ करोड २३ लाख ४९ हजार, समानीकरण अनुदान रु. ६४ लाख २१ हजार, संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाडबाट रु. ११ करोड २६ लाख ८३ हजार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाडबाट रु.१ करोड ५८ लाख ३६ हजार, प्रदेश समपुरक १ करोड ३० लाख र सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण रु १३ करोड १० लाख समेत हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आ. व. २०८०/०८१को अनुमानित आय रु. ७७ करोड ६४ लाख ८९ हजार प्रस्ताव गरेको छु। नगरपालिकाले संकलन गर्ने आयको शिर्षक गत विवरण र सोको दररेट समेत यसै साथ संलग्न आर्थिक ऐनमा उल्लेख गरी प्रस्ताव गरेको छु।

(१) विनियोजनका सीमा र आधारहरू

कार्यालयको सञ्चालनका अनिवार्य खर्च,

नगरवासीहरूको विकास र समृद्धिको चाहना,

सबै क्षेत्र,वर्ग र तहको समानुपातिक विकासका लागि गर्नुपर्ने लगानी,

विकासका साझेदारहरूसँग गर्नुपर्ने सहकार्यका लागि परिचालन गरिने स्रोतको व्यवस्था,

टोल बस्तीस्तरबाट छनौट र प्राथमिकिकरण भै आएका योजनाहरूको संख्या र आवश्यकता,

यसै सम्मानित सभाबाट स्वीकृत विनियोजन प्रस्ताव,

(२) विषयगत र क्षेत्रगत रूपमा विनियोजित बजेट तथा कार्यक्रमलाई विश्लेषण गर्दा निम्नानुसार रहेको छ।

१. प्रशासनिक खर्चका कुल बजेटको २५ प्रतिशत रहेको छ,
२. पूर्वाधार विकास समिति तर्फ कुल बजेटको ४५.८३ प्रतिशत
३. सामाजिक विकास तर्फ कुल बजेटको ३७.९२ प्रतिशत
४. आर्थिक विकास समिति तर्फ कुल बजेटको ९.७६ प्रतिशत,
५. वन वातावरण विपद, फोहोर मैला व्यवस्थापन तर्फ कुल बजेटको २.६० प्रतिशत
६. सार्वजनिक सेवा तथा सुशासन तर्फ कुल बजेटको ३.८८ प्रतिशत

१. विगतमा सञ्चालन नभएका प्रकृतिका योजना र कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता प्राप्त गर्नका अलावा
२. जैविक कृषि उत्पादन र पशुपन्छि जन्य उत्पादन लाई प्रोत्साहित गर्न चालु आ.व. मा पशुपन्छि, पशु बीमा, र कृषि उत्पादनमा साझेदारी सहयोग कार्यक्रम विनियोजित गरिएको छ।

३. हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आन्तरिक आम्दानीको संभावना र नगर क्षेत्रभित्रको जैविक विविधता तथा वनक्षेत्र भित्र रहेका वन, वनस्पति, जिवजन्तु, किटपतङ्ग संग सम्बन्धित भएर अध्ययन अनुसन्धान गर्न चाहने हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका र खोटाङ जिल्लामा स्थायी बसोवास गर्ने विद्यार्थीहरूले नगरकार्यपालिकाको कार्यालयको स्विकृतीमा अध्ययन अनुसन्धान गरेमा त्यस्तो अध्ययन अनुसन्धानको अन्तिम प्रतिवेदन प्राप्त भएमा नगरपालिका क्षेत्रभित्रका रहे र खोटाङ जिल्लाको भए सहूलियत उपलब्ध गराईने व्यवस्था मिलाईएको छ।

४. यसरी बजेट रकम विनियोजन नभएका योजना तथा कार्यक्रमहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा राखी पेश गरिएको छ।

५. बजेट न्यून भई सम्पादन हुन नसक्ने महत्वपूर्ण कार्यक्रम तथा योजनाहरूलाई बहुवर्षिय कार्यक्रमको रूपमा सञ्चालन गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाइएको छ।

६. टोल बस्ती वडा हुदै नगर सम्म प्राथमिकीकरण भई आएका तर रकम विनियोजन गर्न नसकिएका योजनालाई वडास्तर, नगरस्तर, प्रदेश स्तर संघीयस्तरका योजनामा वर्गिकरण गरि योजना बैंकमा राखी स्रोत खोजी गर्न सक्ने अवस्था मिलाईएको छ।

७. यसै सभाबाट स्वीकृत विनियोजन प्रस्तावले निर्धारण गरेको रकम रु. ७७ करोड ६४ लाख ८९ हजार को योजना तथा कार्यक्रमहरूमा विनियोजन गरी स्वीकृत विवरण हलेसी तुवाचुङ नगरपालिकाको आ.व. ०८०/८१ को विनियोजन विधेयक र यसका अनुसूचीहरू मा संलग्न राखी प्रस्ताव गरेको छ।

१. बजेट तथा कार्यक्रमहरूको छोटो र छरितो र सरल कार्यका लागि तपसील अनुसारको थप व्यवस्थाको लागि प्रस्ताव गरेको छ।

(२) वडा कार्यालयको सञ्चालनका लागि शिर्षकगत विनियोजन विवरण नगर प्रमुखको निर्देशनमा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतले स्विकृत गरी कार्यान्वयन गर्न प्रस्ताव गरेको छ।

(३) भौतिक पूर्वाधारतर्फ योजना उपभोक्ता समिति मार्फत सञ्चालन गर्दा उक्त योजनामा विनियोजन भएको रकम लाई नगर कार्यपालिकाले उपलब्ध गराउने रकमको हिस्सा मात्र मानी उपभोक्ताले नियमानुसार थप गर्नुपर्ने लागत सहभागिताको रकम थप गरी योजनाको कुल बजेट कायम गरिनेछ। यसरी उपभोक्ता समितिले लागत सहभागिता वापत थप गरेको रकममा कन्टिन्जेन्सी र मर्मत संभार कोष जस्ता रकम कट्टा हुने प्रस्ताव गरिएको छ।

(४) लागत सहभागीता जुटाउनु पर्ने योजना तथा कार्यक्रमको हकमा विगतका व्यवस्थाहरूलाई नै निरन्तरता दिइएको छ ।

(५) नगर कार्यपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई थप समय काममा खटाउदा प्रदान गरिने सेवा सुविधा, नगरकार्यपालिका, वडा समिति, विषयगत समितिहरूमा बैठकहरूको व्यवस्थापन गर्दा खटिने कर्मचारीको तह, संख्या र निजले पाउने भत्ता समेतलाई नियमित र व्यवस्थित गर्न तथा नगर कार्यपालिकास्तरीय र वडास्तरीय रूपमा संचालन गरिने क्षमता विकास, अन्तरक्रिया , सीप विकास जस्ता गोष्ठी सेमिनार, तालिम जस्ता कार्यक्रम सन्चालन गर्दा हुने खर्चको मापदण्ड प्रचलित संघीय, तथा प्रादेशिक कार्य सञ्चालन निर्देशिका तथा कार्यविधिको कार्यपालिकाले स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याउन प्रस्ताव गरिएको छ ।

माथि लिखित सम्पूर्ण योजना तथा कार्यक्रमहरू संचालन गर्न प्राप्त गर्ने आम्दानी र खर्चको विवरण पूर्णता दिन यसै बजेट तथा कार्यक्रमको सम्पूर्ण तथा अभिन्न अङ्गको रूपमा यस सम्मानित सभा समक्ष हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका, आर्थिक विधेयक २०८० र हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका, विनियोजन विधेयक २०८० मा संलग्न राखी स्वीकृतिको लागि पेश गरेको छु ।

धन्यवाद

हलेसी तुवाचुङ नगरपालिका दुर्खिम, खोटाङ

क्र.स.	स्रोत	आ.व. २०८०/८१ को अनुमानित बजेट	चालु	पुर्जीगत
१	राजस्व बाँडफाँड संघीय	११२६८३०००		
२	राजस्व बाँडफाँड प्रदेश	१५८३६०००		
३	वित्तीय समानीकरण संघीय	१०३८०००००		
४	वित्तीय समानीकरण प्रदेश	६४२१०००		
५	आन्तरिक स्रोत नगरपालिका	७५०००००		
	जम्मा	२४६२४००००	०	०
१	शसर्त अनुदान संघीय	३५०९०००००	३२६६०००००	२४३०००००
२	विशेष अनुदान संघीय	१८००००००	०	१८००००००
३	समपुरक अनुदान संघीय	५००००००	०	५००००००
४	समपुरक अनुदान प्रदेश	१३००००००	०	१३००००००
५	शसर्त अनुदान प्रदेश	१२३४९०००	४३२४०००	८०२५०००
	सामाजिक सुरक्षा संरक्षण	१३१००००००	१३१००००००	०
	जम्मा	५३०२४९०००		
		७७६४८९०००	०	०